

Sygn. akt III KK 117/22

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **M. S.**

skazanego za czyn z art. 177 § 2 k.k. i art. 177 § 1 k.k. w zw.

z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 23 lutego 2023 r.,

w trybie art. 535 § 3 k.p.k., kasacji obrońców skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu

z dnia 30 września 2021 r., sygn. akt II Ka 199/21, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Kolbuszowej

z dnia 6 maja 2021 r., sygn. akt II K 28/18,

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić kasację obrońców skazanego M. S. jako oczywiście bezzasadne;

2. obciążyć skazanego M. S. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Kolbuszowej z dnia 6 maja 2021 r., sygn. akt II K 28/18, M. S. został uznany za winnego czynu z art. 177 § 2 k.k. i art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i skazany na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności (pkt I). Wobec M. S. orzeczono również środek karny zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 6 lat (pkt II) oraz środek kompensacyjny – obowiązek zapłaty zadośćuczynienia w kwocie 10 000 zł na rzecz

pokrzywdzonej (pkt IV). Wyrok zawierał także rozstrzygnięcie w przedmiocie zaliczenia na poczet orzeczonego środka karnego okresu zatrzymania prawa jazdy (pkt III) oraz rozstrzygnięcie co do kosztów procesu (pkt V).

Powyższy wyrok został zaskarżony wyłącznie przez prokuratora na niekorzyść oskarżonego w zakresie rozstrzygnięcia o karze oraz o kosztach procesu. Po rozpoznaniu apelacji prokuratora, Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu wyrokiem z dnia 30 września 2021 r., sygn. akt II Ka 199/21, zmienił wyrok Sądu I instancji w ten sposób, że podwyższył karę pozbawienia wolności orzeczoną wobec M. S. do 3 lat oraz uchylił rozstrzygnięcie o kosztach procesu (pkt I). W pozostałym zaś zakresie utrzymał zaskarżony wyrok w mocy (pkt II).

Od tego prawomocnego wyroku kasacje złożyli dwaj obrońcy skazanego. Adw. J. J. zaskarżył wyrok Sądu odwoławczego w całości i zarzucił:

„1.) rażącą obrazę przepisu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 77 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych UE i art. 2 oraz art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 41 k.p.k. polegającą na tym, iż w wydaniu zaskarżonego orzeczenia brały udział osoby nieuprawnione, bądź też Sąd był nienależycie obsadzony, a to ze względu na udział w nim SSR T. T., delegowanego przez Ministra Sprawiedliwości na podstawie art. 77 § 1 pkt 1 cyt. ustawy do orzekania w Sądzie Okręgowym w T. oraz SSO A.H., powołanego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 stycznia 2021 r. nr [...] do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, co skutkowało pozbawieniem oskarżonego M.S. prawa do skutecznego środka odwoławczego, a także sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezawisły, niezależny i bezstronny sąd w postępowaniu apelacyjnym;

2.) rażącą obrazę przepisu art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k., polegającą na braku dopuszczenia z urzędu dowodu z opinii kompleksowej biegłego z zakresu anatomii patologicznej i medycyny sądowej, ewentualnie opinii innych biegłych z zakresu ww. specjalności, w celu ustalenia czy urazy ciała jakich doznała *tempore criminis* K. D. były bezpośrednią przyczyną jej późniejszego zgonu, jak to zostało przyjęte przez Sąd I instancji;

3.) rażąco obrazę przepisu art. 438 pkt. 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. oraz art. 4 k.p.k. i art. 410 k.p.k. przez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów wyrażającej się w selektywnym dopasowaniu dowodów na potwierdzenie przyjętej przez Sąd I instancji wersji zdarzeń opierającej się na założeniu, iż bezpośrednią przyczyną śmierci K. D. były obrażenia jakich doznała ona wskutek wypadku, podczas gdy zgodnie z opinią biegłego lek. med. W. G. bezpośrednią przyczyną śmierci były zmiany chorobowe powodujące niewydolność krążeniowo-oddechową, a wypadek doprowadził do skutku określonego w art. 156 § 1 pkt 2 k.k. Sąd rozpoznający sprawę dokonał zatem dowolnej oceny dowodów, oceniając je rozszerzająco i przyjmując, iż przyczyną śmierci ww. był wypadek i obrażenia z nim związane; dodatkowo:

4.) rażąco niewspółmierność kary.”

W oparciu o powyższe zarzuty obrońca skazanego wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Z kolei adw. L. S. również zaskarżył wyrok Sądu odwoławczego w całości i zarzucił rażąco obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, tj.:

„1. art. 439 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 k.p.k. poprzez wadliwą kontrolę instancyjną zaskarżonego wyroku i wydanie orzeczenia przez osobę nieuprawnioną – sędziego A. H.;

2. art. 439 pkt 2 k.p.k. [chodziło zapewne o art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. – dopisek Sądu Najwyższego] w zw. z art. 433 § 1 k.p.k. poprzez wadliwą kontrolę instancyjną zaskarżonego wyroku i wydanie orzeczenia przez nienależycie obsadzony sąd, tj. poprzez wydanie orzeczenia przez skład sędziowski, w którym orzekał sędzia delegowany T.T., którego delegacja jest sprzeczna z ustawowymi przesłankami oraz z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, odczytywanego w świetle art. 2 TUE oraz art. 6 ust. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym.”

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Tarnobrzegu.

W pisemnej odpowiedzi na kasację Prokurator Rejonowy w Kolbuszowej wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Obie kasacje okazały się oczywiście bezzasadne, co umożliwiło ich rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

W pierwszej kolejności należy rozstrzygnąć jaki jest zakres dopuszczalności kasacji w tej sprawie. Nie ulega wątpliwości, że ani obrońcy, ani skazany, nie zaskarżyli wyroku Sądu I instancji, uczynił to wyłącznie prokurator co do kary. Dlatego też – zgodnie z art. 520 § 2 k.p.k. – strona, która nie zaskarżyła orzeczenia Sądu pierwszej instancji, nie może wnieść kasacji od orzeczenia Sądu odwoławczego, jeżeli orzeczenie sądu pierwszej instancji utrzymano w mocy lub zmieniono na jej korzyść. Jednocześnie strona może złożyć kasację wyłącznie od tej części orzeczenia Sądu odwoławczego, w którym zawarte jest rozstrzygnięcie o zmianie orzeczenia Sądu pierwszej instancji na jej niekorzyść (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1996 r., V KKN 61/96; D. Świecki, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el 2022, komentarz do art. 520, t. 2). Granice uprawnień strony, która nie zaskarżyła orzeczenia Sądu pierwszej instancji, określa zatem ta część orzeczenia Sądu odwoławczego, która zawiera rozstrzygnięcie o zmianie tego orzeczenia na jego niekorzyść (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., V KK 22/07; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2008 r., II KK 342/07; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2010 r., V KK 323/10; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2021 r., V KZ 24/21).

W realiach tej sprawy zarzuty nr 2) i 3) kasacji adw. J. J. należy uznać za niedopuszczalne. Z uwagi na brak zaskarżenia wyroku Sądu I instancji, obrońca był uprawniony do zaskarżenia wyroku Sądu odwoławczego w zakresie, w jakim wyrok ten zmieniono na niekorzyść M. S. – a więc co do kary. W zarzutach nr 2) i 3) obrońca kwestionuje rzetelność kontroli odwoławczej w zakresie ustalenia

przyczyny śmierci pokrzywdzonej, a więc niewątpliwie odnosi się do winy i sprawstwa, a nie do kary. Takie zarzuty są niedopuszczalne w świetle art. 520 § 2 k.p.k.

Niedopuszczalny jest też zarzut z punktu 4) tej samej kasacji, albowiem wprost stoi w sprzeczności z art. 523 § 1 zd. 2 k.p.k. W kasacji można co prawda atakować wymiar kary, ale nie w sposób bezpośredni, jak to uczynił obrońca skazanego, adw. J.J., formułując po prostu zarzut „rażącej niewspółmierności kary”. Jak wielokrotnie i słusznie podkreślał Sąd Najwyższy, wymiar kary można kwestionować w kasacji jedynie pośrednio, przez wykazanie, że doszło do rażącego naruszenia prawa, którego skutkiem było orzeczenie rażąco niewspółmiernej kary (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2021 r., III KK 407/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2021 r., II KK 294/21).

Podsumowując, wszystkie zarzuty sformułowane w kasacji adw. J. J., nie dotyczące uchybień z art. 439 § 1 k.p.k., okazały się niedopuszczalne.

Przechodząc do zbadania zasadności zarzutów wskazujących na zaistnienie w sprawie bezwzględnych podstaw odwoławczych, trzeba stwierdzić, co następuje.

Zarzuty z punktu 1. kasacji adw. L. S. i z punktu 1) kasacji adw. J. J. dotyczące orzekania w tej sprawie przez SSO A.H., nie zasługują na uwzględnienie. Rację mają obrońcy, że procedura nominacyjna na urząd sędziego może mieć wpływ na zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Stwierdził to Sąd Najwyższy w uchwale połączonych trzech Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7), zaś później także m.in. w uchwale z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22). W tym ostatnim orzeczeniu wskazano m.in., że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3; dalej: „nowela grudniowa”) nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1. Jako konsekwencję powyższego stanowiska wskazano, że najistotniejszym skutkiem dopuszczenia do funkcjonowania w przestrzeni obejmującej swoim zasięgiem

proces nominacyjny sędziego, organu powołanego w sposób sprzeczny z Konstytucją RP, jest obalenie funkcjonującego dotąd *in gremio* i *a priori* domniemania niezawisłości i bezstronności tak powołanego sędziego. Nie istnieje ono już w stosunku do kandydatów, którzy przystąpili do konkursów sędziowskich po dniu 17 stycznia 2018 r. Nie oznacza to samo w sobie stwierdzenia ich stronniczości, lecz nie ma wobec opisanego wyżej „skażenia” procesu nominacyjnego, możliwości prostego odwołania się do tego domniemania.

Co jednak kluczowe w niniejszej sprawie, powyższa konstatacja nie powoduje, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po dniu 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Sąd Najwyższy konsekwentnie stoi na stanowisku, że wskazana bezwzględna przyczyna odwoławcza zachodzi wyłącznie wtedy, jeżeli wadliwość procesu nominacyjnego prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności. Nie może być tu zatem mowy o jakimkolwiek automatyzmie, lecz wymagana jest wnikliwa analiza osoby sędziego w kontekście procesu nominacyjnego oraz jego postawy w toku postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2022 r., III KS 26/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2022 r., I KK 68/22; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2022 r., II KK 198/22; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2022 r., II KK 172/22; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2022 r., V KK 171/22). Okoliczności mogące mieć wpływ na ocenę braku spełnienia przez sędziego w danej sprawie minimalnego standardu niezawisłości i bezstronności w związku z procesem nominacyjnym, muszą zostać wykazane za pomocą konkretnych faktów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2022 r., III KK 404/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2022 r., V KK 491/21). W uzasadnieniu wspomnianej uchwały trzech Izb wskazano m.in. na potrzebę uwzględnienia charakteru rozpatrywanej sprawy oraz wzięcia pod uwagę tego, czy sędzia zaangażowany był bezpośrednio przed powołaniem na urząd w jednostkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości lub innym organach władzy wykonawczej

lub Krajowej Radzie Sądownictwa. Z kolei w uzasadnieniu uchwały I KZP 2/22 wskazano, że okolicznościami mogącymi wskazywać na brak bezstronności i niezależności sędziego są m.in. równoczesność (lub zbliżony czas) uruchomienia drogi awansowej z objęciem ważnego stanowiska w administracji sądowej w drodze arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości; utajnienie obrad KRS w zakresie danej kandydatury, czy jednoznacznie negatywna opinia zgromadzenia ogólnego sędziów.

W rezultacie Sąd Najwyższy wielokrotnie już oddalał jako oczywiście bezzasadne kasacje, w których nienależytą obsadę sądu wiązano wyłącznie z faktem uzyskania przez sędziego zasiadającego w składzie orzekającym nominacji na urząd przy udziale Krajowej Rady Sądownictwa w konkursie przeprowadzonym po dniu 17 stycznia 2018 r. (por. m.in.: postanowienia Sądu Najwyższego z: dnia 18 listopada 2020 r., IV KK 290/20; dnia 17 lutego 2021 r., IV KK 17/21; dnia 28 listopada 2022 r., IV KK 294/22; dnia 21 grudnia 2022 r., IV KK 473/22).

W sprawie skazanego M. S. w postępowaniu odwoławczym orzekał sędzia A. H., który został powołany na stanowisko Sędziego Sądu Okręgowego w T. postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 stycznia 2021 r., nr [...] o powołaniu do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego (M.P. 2021, poz. 398). Powołanie na urząd sędziego było poprzedzone wydaniem uchwały nr [...] z dnia 19 czerwca 2020 r. przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną w trybie określonym przepisami noweli grudniowej. Jak zostało wskazane powyżej, sam ten fakt nie jest wystarczający do uznania, że w sprawie zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. W realiach procesowych rozpoznawanej sprawy ani oskarżony, ani jego obrońca w toku postępowania nie kwestionowali prawidłowości składu orzekającego Sądu odwoławczego, nie sygnalizowali wątpliwości co do bezstronności i niezawisłości wylosowanych sędziów, ani nie podejmowali inicjatywy mającej na celu wyłączenie któregośkolwiek z nich (obrońca adw. L. S. i oskarżony obecni na rozprawie odwoławczej - k. 533). Taka postawa strony postępowania stanowi istotną okoliczność, wskazującą na to, że nawet przy przyjęciu wadliwości w procedurze nominacyjnej danego sędziego, jego udział w składzie orzekającym nie powoduje konieczności uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

Ponadto w uzasadnieniu kasacji obrońcy nie przedstawili żadnych konkretnych okoliczności, z których miałyby wynikać, że Sąd odwoławczy z udziałem SSO A.H. orzekający w sprawie oskarżonego M. S. nie spełniał minimalnego standardu niezawisłości i bezstronności. Obrońcy ograniczyli się wyłącznie do ogólnego wskazania faktu, że SSO A. H. został powołany na urząd sędziego w procedurze, w której brała udział Krajowa Rada Sądownictwa po dniu 17 stycznia 2018 r. oraz przywołania stanowisk orzeczniczych dotyczących takiego stanu rzeczy. Takie zarzuty kasacji nie mogły okazać się skuteczne.

Skuteczne nie mogły okazać się także zarzuty z punktu 2. kasacji adw. L. S. i z punktu 1) kasacji adw. J. J. w zakresie, w jakim dotyczyły orzekania w tej sprawie przez SSR del. do SO T. T. Argumentacja na poparcie tego zarzutu zawarta w uzasadnieniu kasacji adw. J. Jagiełło jest błędna, albowiem odwołuje się do orzeczeń dotyczących sytuacji, która w niniejszej sprawie nie zaistniała, tj. delegowania sędziego na czas pełnienia określonej funkcji, co jest rodzajem delegacji nieznanej ustawie. Sędzia T.T. został delegowany do pełnienia czynności orzeczniczych w Sądzie Okręgowym w T. na czas nieokreślony (delegacja k. 21 akt SN), a więc w sposób przewidziany w art. 77 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. 2020, poz. 2072 ze zm.).

Błędne jest także odwołanie się do orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *Richert przeciwko Polsce* (wyrok z dnia 25 października 2011 r., skarga nr 54809/07). Skarżący w żaden sposób nie wykazał, że delegowanie SSR T.T. do Sądu Okręgowego w T. nastąpiło z naruszeniem wspomnianych już w tym uzasadnieniu przepisów ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych. Tymczasem w sprawie *Richert p. Polsce* to właśnie naruszenie ustawowych reguł delegowania sędziego (konkretnie brak ważnej delegacji w czasie kilku terminów rozprawy odbytych w sprawie) i nieuznanie tego naruszenia za skutkujące orzekaniem przez sąd nienależycie obsadzony, doprowadziło Europejski Trybunał Praw Człowieka do stwierdzenia naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji (por. punkty 48-57 wyroku w sprawie *Richert p. Polsce*).

Nie jest także zasadna argumentacja zawarta w uzasadnieniu kasacji adw. L. S., odwołująca się do wyroku TSUE z dnia 16 listopada 2021 r. w połączonych sprawach od C-748/19 do C-754/19. Trybunał stanął na stanowisku, że art. 19 ust.

1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 2 TUE oraz art. 6 ust. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, zgodnie z którymi Minister Sprawiedliwości państwa członkowskiego może, na podstawie kryteriów, które nie zostały podane do publicznej wiadomości, z jednej strony delegować sędziego do sądu karnego wyższej instancji na czas określony albo na czas nieokreślony, zaś z drugiej strony w każdym czasie, na podstawie decyzji, która nie zawiera uzasadnienia, odwołać sędziego z tego delegowania, niezależnie od tego, czy nastąpiło ono na czas określony, czy na czas nieokreślony. Na poparcie tej tezy przytoczono szereg argumentów, z których najistotniejsze dotyczą braku konieczności wykazania powodów, dla których Minister Sprawiedliwości może delegować i odwołać sędziego w każdym czasie, a także brak możliwości poddania kontroli decyzji Ministra Sprawiedliwości.

W odniesieniu do tego wyroku Sąd Najwyższy zajął trafne stanowisko, że jego skutki mogą być oceniane jedynie na przyszłość. Toteż wyrok TSUE z dnia 16 listopada 2021 r. nie daje podstaw do wzruszenia prawomocnego przed tą datą, orzeczenia wydanego przez sąd, w którego składzie zasiadał sędzia delegowany przez Ministra Sprawiedliwości, na podstawie zakwestionowanych w tym orzeczeniu przepisów krajowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2021 r., II KK 379/20; por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2022 r., IV KO 1/22; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2022 r., IV KK 164/22). Wyrok w sprawie M.S. został wydany w dniu 30 września 2021 r., a więc przed przywołanym orzeczeniem TSUE. W rezultacie, udział w jego wydaniu sędziego delegowanego nie może prowadzić do zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Z uwagi na powyższą argumentację, obie kasacje należało oddalić jako oczywiście bezzasadne.

Rozstrzygnięcie o kosztach uzasadnia art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej niniejszego postanowienia.